

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 658.15:336.58

UDC 658.15:336.58

Л. О. Коваленко, к. е. н.,
професорL. O. Kovalenko, Candidate of
Economic Sciences, Professor**СТРУКТУРНІ ЗМІНИ КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ БАЗОВИХ ГАЛУЗЕЙ
ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ****STRUCTURAL CHANGES IN EQUITY
COMPANIES BASIC INDUSTRIES AND THEIR
IMPACT ON INNOVATION AND INVESTMENT
ACTIVITY**

Актуальність теми дослідження. Представляє інтерес дослідження відповідності заявлених цілей щодо розбудови інноваційної моделі економіки змісту конкретної політики їх реалізації.

Постановка проблеми. Показники розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в економіці свідчать про відсутність адекватних законодавчих актів в частині фінансової підтримки інноваційної діяльності та обмеженість фінансових можливостей реального сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний науковий і практичний внесок в дослідження механізмів фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності становлять праці провідних науковців В. Гейця, В. Александрової, Л. Федупової, А. Даниленко, С. Онишко та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Високий динамізм розвитку, загострення економічних, політичних протиріч вимагає вдосконалення фінансової бази інноваційної діяльності підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій зміни структури капіталу в галузях реального сектору економіки та оцінка їх впливу на інноваційно-інвестиційну активність підприємств.

Виклад основного матеріалу. Дослідженням виявлені негативні тенденції зміни структури капіталу підприємств базових галузей економіки. Зменшується частка власного капіталу, більше половини джерел фінансування припадає на поточні зобов'язання. Скоротилися кредитні програми для бізнесу, що зумовлено високими процентними ставками та низьким рівнем рентабельності підприємств. Негативний вплив на ці процеси здійснила монетарна політика НБУ: трикратне знецінення національної валюти, висока інфляція та облікова ставка поглибили кризу і обмежили доступ підприємств до кредитних ресурсів.

Висновки. Стратегія управління економікою країни орієнтована на екстенсивний розвиток. Якщо вона буде консервуватись і на майбутнє, то економіка України залишиться не конкурентноздатною, не спроможною вирішити проблеми бідності значної частини населення, втратить свій науково-технічний, інтелектуальний потенціал. Обернуті напрями зміцнення фінансової бази інноваційної діяльності бізнесових структур та підвищення їх інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інновації; інвестиції; структура капіталу; стратегія; кредити; власний капітал; відсоткові ставки.

Urgency of the research. Interest investigation pursuant stated objectives regarding the development of an innovative economic model content specific policy implementation.

Target setting. Indicators of innovation and investment in the economy indicate a lack of adequate legislation in terms of financial support for innovation and the limited financial capacity of the real economy.

Actual scientific researches and issues analysis. Significant scientific and practical contribution to the study of the mechanisms of financial security innovation and investment are leading scientists working W. Heytsya, V. Aleksandrovoyi, L. Fedulova A. Danilenko, S. Onishko et al.

Uninvestigated parts of general matters defining. High dynamic development, the growing economic and political contradictions requires improving the financial base of innovation activity.

The research objective. The article is to study the trends in the capital structure in the areas of the real economy and assessment of their impact on innovation and investment activities of enterprises.

The statement of basic materials. Doslidzhennyam found negative trends in the capital structure of enterprises of basic industries. Reduced share of equity over half of funding sources account for current liabilities. Dropped in loan programs for businesses, due to high interest rates and low profitability. The negative impact of these processes has made monetary policy NBU: triple depreciation, high inflation and discount rate crisis deepened and restricted access to credit companies.

Conclusions. Generalized analysis of these indicators allows us to conclude that the strategy of economy of the country is focused on the extensive development. If it is tin and the future, the economy of Ukraine will not competitive, not able to solve the problems of poverty much of the population, will lose its scientific, technical and intellectual potential. Reasonable towards strengthening the financial base of innovation businesses and enhance their attractiveness.

Keywords: innovations; investments; capital structure; strategy; credit; equity; interest rates.

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)-97-104

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Актуальність теми. Тенденції розвитку світової економіки свідчать, що конкурентні переваги в економічній, політичній, соціальній сферах досягаються завдяки активному використанню інноваційних продуктів, які є результатом функціонування національних інноваційних систем. Мова йде не про окремі науково-технічні досягнення в різних сферах життєдіяльності країни, а про формування інноваційної моделі економіки, джерелом розвитку якої є матеріалізація досягнень науково-технічного прогресу, постійне підвищення якості людського капіталу, збереження навколишнього природного середовища. Формування такої моделі потребує концентрації фінансових, матеріальних, інтелектуальних ресурсів за видами діяльності, які відповідають напрямкам інноваційного розвитку. В цьому контексті представляє інтерес дослідження відповідності заявленим цілям щодо розбудови інноваційної моделі економіки змісту конкретної політики їх реалізації.

Постановка проблеми. Про розуміння важливості створення засад для інноваційної моделі розвитку економіки, розбудови національної інноваційної системи свідчать численні нормативні документи. Ще в 2003 році в прийнятому Законі України "Про основи національної безпеки України" вказувалось, що хронічне технологічне відставання України від розвинених країн, стримування розвитку внутрішнього ринку високотехнологічної продукції становить загрозу національним інтересам і національній безпеці України у науково-технологічній сфері. Однак серйозних кроків в цьому напрямку не здійснювалось, про що свідчать показники розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в економіці та відсутність адекватних законодавчих актів в частині фінансової підтримки інноваційної діяльності, фінансових можливостей реального сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний науковий і практичний внесок в дослідження механізмів фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності становлять праці провідних науковців В. Гейця, В. Александрової, Л. Федулової, А. Даниленко, С. Онишко та ін. Але високий динамізм розвитку, загострення економічних, політичних протиріч, які впливають на означені процеси, вимагає подальшого вдосконалення реалізації інноваційної політики.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій зміни структури капіталу в галузях реального сектору економіки та оцінка їх впливу на інноваційно-інвестиційну активність підприємств.

Виклад основного матеріалу. Ідея інноваційної моделі розвитку в Україні не набула належного впровадження і усвідомлення як серед політиків, так і серед громадськості. Цю тезу підтверджує той факт, що в Україні переважає четвертий технологічний уклад з фрагментами недостатньо освоєних технологій п'ятого та шостого укладів. В результаті в Україні ресурсо- та енергоємність економіки у рази перевищує показники розвинених країн, що призводить до надмірного навантаження на екосистему.

Основними стримуючими факторами розбудови інноваційної моделі розвитку економіки є:

1. Надзвичайно повільний демонтаж олігархічно-кланової системи управління економікою, яка орієнтована на отримання прибутків за рахунок доступу до перерозподілу бюджетних ресурсів, прав власності на ресурси, дешева робочу силу і монопольне положення привілейованих структур. У такій системі відсутні серйозні стимули до впровадження ризикових проектів, орієнтації на перспективу, оскільки є ризик зміни політичних еліт, які контролюють ресурси.

2. Наявність конфліктів при розподілі фінансових потоків між галузями і виробництвами, які відносяться до різних технологічних укладів. Галузі нижчих технологічних укладів (добувна, гірничо-металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.), які забезпечують значні валютні надходження, разом з тим поглинають значні матеріально-енергетичні і фінансові ресурси, консервують нераціональну структуру економіки. У розвинених країнах світу понад 90% інвестицій вкладається у 5-й та 6-й технологічні уклади, тоді як в Україні у ці сектори спрямовується мінімальний відсоток, а більш як 75% інвестицій «всмоктує» виробництво 3-4-го технологічного укладу. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7–1 % [1, с. 165].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

3. Низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом грошей або браком стимулів і пільг. Неоліберальна доктрина управління економікою відсторонила державу від участі в економічних процесах, що загальмувало структурну перебудову економіки, прискорило руйнування наукового, інноваційного потенціалу країни, поглибило соціально-економічні протиріччя в суспільстві. Досвід розвинених країн світу підтверджує, що ключова роль у забезпеченні та належному спрямуванні інноваційного розвитку, формуванні національної інноваційної системи, належить державі, яка встановлює стратегічні цілі, забезпечує ресурсну підтримку, включаючи зокрема бюджетне фінансування, податкове стимулювання, кредитну підтримку тощо. Особливу значимість у процесах функціонування національної інноваційної системи має організація та стимулювання процесів оновлення технологій, передачі наукових розробок із сфери одержання знань у виробництво, що досягається за допомогою розвитку системи освіти, ринку інтелектуальної власності, створення інноваційної інфраструктури, фінансового та податкового стимулювання науково-технічної діяльності тощо.

На вирішення накопичених проблем була спрямована «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», яка стала предметом парламентських слухань, що відбулися 17 червня 2009 року. Головною метою Стратегії є визначення, обґрунтування і створення механізмів реалізації нової державної інноваційно-інвестиційної політики стосовно здійснення узгоджених змін в усіх ланках національної інноваційної системи, спрямованих на кардинальне зростання її впливу на економічний і соціальний розвиток країни шляхом створення відповідних привабливих внутрішніх умов і підвищення стійкості вітчизняної економіки до тиску зовнішніх умов, що обумовлені глобалізацією і неолібералізацією економічного життя.

Тобто головна мета Стратегії має конкретне кількісне визначення: забезпечити в зазначений термін (до 2020 року) підвищення впливу інновацій на економічне зростання України в 1,5–2 рази у порівнянні з теперішнім часом. Збільшення частки більш технологічно високих виробництв до 35–40 %, частки наукоємної продукції в економіці до 25–30 %, частки підприємств, що впроваджують інновації, в 3–3,5 рази забезпечить умови для підвищення впливу інновацій на економічне зростання України. Стратегією передбачається можливість досягти зростання внеску інновацій в 1,5–2 рази. У свою чергу це приведе до зростання ВВП до 12–15 тис. дол. в розрахунку на душу населення [1, с. 178].

Оскільки до кінця означеного терміну залишилось не так багато часу, можна оцінити реальні результати досягнення поставлених завдань. Проведене нами дослідження [2], дозволяє зробити невтішні висновки щодо можливостей реалізації намічених планів. Індикатор інноваційної модернізації України – частка доданої вартості переробної промисловості у ВВП – за підсумками 2015 році вона знизилась до 14 %, що відповідає показнику Республіки Корея шістдесятих років минулого століття [2, с. 175].

Згідно даних Табл. 1 спостерігається тенденція зниження показників, які характеризують інноваційну діяльність. Особливу увагу необхідно звернути на скорочення питомої ваги НДР у ВВП з 1,24% до 0,68%, оскільки це звужує перспективні можливості галузей промисловості щодо освоєння виробництва нових зразків продукції, конкурентоспроможних на зовнішніх ринках. Як наслідок, у 2015 році спостерігається найнижче значення показника питомої ваги інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції – 2,3%. У 2015 році інноваційною діяльністю в промисловості 15,8% обстежених підприємств.

У 2015 році на інновації було витрачено 13,8 млрд гривень. Реалізовано інноваційної продукції на суму 23,1 млрд грн. У 2014 році на впровадження інновацій було витрачено 7,7 млрд грн, реалізовано інноваційної продукції на 25,7 млрд грн. А отже, варто говорити про поступове скорочення основних показників інноваційного розвитку промисловості України. [3].

Нажаль, основним джерелом фінансування витрат на інновації залишаються кошти підприємств – 13,4 млрд гривень, або 97,2% загального обсягу витрат [3]. Держава, практично відійшла від фінансового та стимулюючого впливу на ці процеси. Як наслідок, втрачається галу-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

зевий сектор науки. Виробництво не зацікавлено у нових досягненнях. Відсутнє базове фінансування вузівської науки.

Таблиця 1

Динаміка основних показників інноваційного розвитку промисловості України*

Рік	Питома вага виконаних наукових і науково-дослідних робіт у ВВП, %	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі пром. прод., %
2000	1,16	18,0	14,8	9,4
2001	1,11	16,5	14,3	6,8
2002	1,11	18,0	14,6	7,0
2003	1,24	15,1	11,5	5,6
2004	1,19	13,7	10,0	5,8
2005	1,09	11,9	8,2	6,5
2006	0,98	11,2	10,0	6,7
2007	0,93	14,2	11,5	6,7
2008	0,90	13,0	10,8	5,9
2009	0,95	12,8	10,7	4,8
2010	0,90	13,8	11,5	3,8
2011	0,79	16,2	12,8	3,8
2012	0,80	17,4	13,6	3,3
2013	0,81	16,8	13,6	3,3
2014	0,70	16,1	12,1	2,5
2015	0,68	15,8	11,8	2,3

* Складено та розраховано на основі даних Державної служби статистики України [3]

Формування національної інноваційної системи (НІС) – це складний і тривалий процес, на наш погляд, НІС зможе реалізувати інноваційну модель розвитку тільки у разі органічного поєднання державної політики та приватних інтересів підприємницьких структур, спрямованих на прискорення циклу «ідея – розробка – освоєння – продаж товару (послуги)». Активна роль державної політики у ресурсному (перш за все фінансовому) забезпеченні інноваційної діяльності може здійснюватись за наступними напрямками [4, с. 26-27]:

- 1) зміна пропорцій в розподілі інвестицій між галузями на користь галузей п'ятого, шостого технологічних укладів;
- 2) зміна пропорцій між фондами споживання і накопичення на користь останнього;
- 3) стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання через виведення з під оподаткування коштів, які вкладаються в наукові дослідження, розробки, технічне переозброєння, освоєння високо технологічних продуктів, використання інші податкові преференції для венчурних фірм, малих підприємств;
- 4) розширення доступу підприємств до кредитних ресурсів банківської системи.

У цьому контексті необхідно оцінити фінансові можливості підприємницьких структур щодо здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, технологічного оновлення виробництва.

В Табл.2 нами проаналізована динаміка структури капіталу підприємств базових галузей економіки.

Аналізуючи дані Табл.2, можна зробити такі висновки:

- 1) спостерігається стійка тенденція до зменшення долі власного капіталу підприємств як в цілому в економіці, так і підприємств промисловості, сільського господарства, а будівельна галузь повністю втратила власний капітал;
- 2) найбільшу питому вагу займають короткострокові джерела фінансування, при цьому їх частка зростає;
- 3) зменшення частки довгострокових джерел фінансування (власний капітал і довгострокові зобов'язання) звужує фінансові можливості підприємств щодо реалізації інноваційно-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

інвестиційних проєктів і пояснює, в певній мірі, спадну тенденцію показників інноваційного розвитку.

Таблиця 2

Структура капіталу підприємств базових галузей економіки*

Дата	Галузь	Власний капітал	Довгострокові зобов'язання	Поточні зобов'язання	Інші джерела	Баланс
31.12. 2012	Усього	35.15	17.48	47.37	-	100
	Сільське, лісове, рибне госп.	53.55	12.13	34.02	-	100
	Промисловість	38.75	18.76	42.49	-	100
	Будівництво	11.32	26.24	62.39	-	100
31.12. 2013	Усього	34.14	18.74	47.08	0.04	100
	Сільське, лісове, рибне госп.	50.1	13.74	36.15	0.01	100
	Промисловість	38.52	19.6	41.87	0.01	100
	Будівництво	10.99	19.38	59.53	0.1	100
31.12. 2014	Усього	24.7	22.69	52.57	0.04	100
	Сільське, лісове, рибне госп.	41.97	16.12	41.89	0.02	100
	Промисловість	28.8	23.53	47.66	0.01	100
	Будівництво	1.17	36.17	62.66	-	100
31.12. 2015	Усього	28.35	20.66	50.97	0.02	100
	Сільське, лісове, рибне госп.	40.14	9.93	49.92	0.01	100
	Промисловість	20.33	24.79	54.88	-	100
	Будівництво	-5.14	33.86	71.28	-	105.14

* Складено та розраховано на основі даних Державної служби статистики України [3]

Для підтвердження даного висновку розглянемо більш детально динаміку змін у структурі власного капіталу, наведену в табл. 3. Згідно даних табл. 3 за період 2012 – 2014 роки обсяг власного капіталу в цілому в економіці зменшився на 22% або з 1904940.2 млн. грн. до 1480658.0 млн. грн., що обумовлено зростанням непокритого збитку в сумі 579900.5 млн. грн. та неоплаченого і вилученого капіталу до 10 млрд. грн. На кінець 2015 року власний капітал підприємств в економіці зріс у порівнянні з 2014 роком на 54.6% (до 2288741.4 млн. грн.) в основному за рахунок двох статей – зареєстрованого капіталу на 31.8% і додаткового капіталу – 83.7% при зростанні непокритого збитку на 54.1% (893834.4 млн. грн.). Така динаміка показників дає підстави стверджувати, що основним джерелом приросту власного капіталу була переоцінка активів у зв'язку з високими темпами інфляції.

У промисловості обсяги власного капіталу на кінець 2015 року у порівнянні з 2014 роком скоротились на 17.3%. При цьому непокритий збиток зріс більше ніж у два з половиною рази. Стійка тенденція наростання непокритого збитку за період 2012 -2015 роки в будівельній галузі призвела до втрати власного капіталу. Тільки сільське, рибне та лісове господарство демонструє стабільно зростаючі показники власного капіталу.

Тенденції зміни обсягів та структури власного капіталу підприємств базових галузей та економіки в цілому підтверджують висновок про скорочення їх власного фінансового потенціалу, який є основним джерелом для фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Таблиця 3

Склад власного капіталу підприємств за галузями економіки* (млн. грн.)

Дата	Галузь	Власний капітал - всього	Зареєстрований капітал	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений та вилучений капітал
31.12.2012	Усього	1904940.2	909643.1	992749.3	47137.4	57015.0	101604.6
	Сільське, лісове, рибне госп.	148147.8	27313.5	30137.7	12504.1	80223.8	2031.3
	Промисловість	680359.3	228982.4	408143.0	17376.1	37187.5	11329.7
	Будівництво	29522.5	44057.6	13261.9	695.2	-18205.7	10286.5
31.12.2013	Усього	1950374.9	1173329.9	820347.8	50735.0	20873.7	114911.5
	Сільське, лісове, рибне госп.	156820.0	30211.7	29631.3	14172.8	85421.7	2617.5
	Промисловість	721155.3	414124.8	243600.6	17485.0	63098.8	17153.9
	Будівництво	32190.8	51166.1	17299.7	987.1	-25264.9	11997.2
31.12.2014	Усього	1480658.0	1256285.4	866086.2	57335.9	-579900.5	119149.0
	Сільське, лісове, рибне госп.	163931.7	30539.5	31183.0	15213.4	90132.1	3136.3
	Промисловість	579218.9	399425.8	296180.6	17509.0	-113570.9	20325.6
	Будівництво	3144.7	49586.3	12744.1	730.5	-48410.0	11506.2
31.12.2015	Усього	2288741.4	1655966.1	1590838.1	54810.8	-893834.4	119039.2
	Сільське, лісове, рибне госп.	275303.8	33580.2	36836.9	18674.7	189692.1	3480.1
	Промисловість	479066.6	414702.7	357998.3	17977.4	-289212.7	22399.1
	Будівництво	-16038.1	54065.9	14082.8	815.1	-70322.6	14679.3

* Складено на основі даних [3]

Важливу роль в фінансуванні інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств може відіграти кредит комерційних банків, тому для підвищення обґрунтованості висновків і всебічного розгляду означених проблем необхідно розглянути структуру і динаміку кредитування за секторами економіки, представлену в Табл. 4.

Таблиця 4

Структура та динаміка кредитування за секторами економіки в 2013- 2015 р.р. [5] млрд. грн.

Сектор економіки	31.12.2013		31.12.2014		31.12.2015		Темп росту, %	
	Абс. розмір	% до підсумку	Абс. розмір	% до підсумку	Абс. розмір	% до підсумку	2014-2013	2015-2014
Усього	910.8	100	1020.7	100	981.6	100	112.1	96.2
Нефінансові корпорації	691.9	75.9	778.8	76.3	787.8	80.3	112.6	101.2
Домашні господарства	193.7	21.3	211.2	20.7	174.9	17.8	109.0	82.8
Інші фінансові корпорації	19.3	3.1	27.6	2.7	15.6	1.6	143.0	56.5
Сектор загальнодерж. управління	5.9	0.7	4.9	0.3	3.4	0.3	83.1	69.4

Згідно табл. 4 ринок банківських кредитів на кінець 2015 року скоротився у порівнянні з 2014 роком на 3.8%, що обумовлено загостренням економічної кризи, соціально-політичної ситуації, скороченням попиту в результаті зубожіння населення (кредитування домогосподарств скоротилось на 17.2%). Хоча кредитування нефінансових корпорацій зросло на 1.2%, але наростання збитковості суб'єктів господарювання значно знизило темпи росту (у 2014 році темп росту склав 112.6%). Обвальне скорочення обсягів кредитування продемонстрували фінансові корпорації – 43.5%, що свідчить про падіння активності на фінансовому ринку.

Скорочення кредитних програм для бізнесу було зумовлено високими процентними ставками, які в 2015 році за кредитами у національній валюті коливалися у діапазоні 20-24% [5] в той

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

час як рентабельність операційної діяльності склапає у промисловості 0.9%, будівництві збитковість – (-7.6%), сільському господарстві – 41.7%, а в цілому в економіці – 1% [3].

Портфель кредитів зростає тільки для сільськогосподарських підприємств.

Негативний вплив на ці процеси здійснила монетарна політика НБУ: трикратне знецінення національної валюти, висока інфляція (43.3%) та облікова ставка (30% з 04.03.2015 р.) поглибили кризу і обмежили доступ підприємств до кредитних ресурсів. Поточна плата за кредитні ресурси зависока для довгострокового кредитування у проекти інноваційного розвитку.

Ці процеси свідчать, що бізнесові структури надто чутливі до змін грошово-кредитної політики. Зниження облікової ставки НБУ до 14%, нормалізація боргового навантаження у корпоративному секторі через проведення реструктуризації боргів шляхом значного зниження відсоткової ставки, пролонгації строків погашення «тіла кредиту» тощо сприятиме скороченню проблемних кредитів, відновленню кредитування, поживленню ділової активності [6]. Прийнятий Закон України № 1414-VIII «Про фінансову реструктуризацію», що вступив у дію 19.10.2016 року, передбачає позасудову добровільну реструктуризацію боргів за домовленістю між банком і підприємством і надає змогу підприємствам відновити повноцінну діяльність.

Узагальнений аналіз наведених показників дозволяє зробити висновок, що стратегія управління економікою країни орієнтована на екстенсивний розвиток. Якщо вона буде консервуватись і на майбутнє, то економіка України залишиться не конкурентоздатною, не спроможною вирішити проблеми бідності значної частини населення, втратить свій науково-технічний, інтелектуальний потенціал. Даний висновок базується на статистичному матеріалі в цілому по економіці і базових галузях, хоча в розрізі галузей є підприємства, які активно займаються інноваційною діяльністю, демонструють високий рівень рентабельності, експортного потенціалу, але їх питома вага, як свідчить статистика, невисока.

Висновки. Науковим підґрунтям інноваційної моделі повинна стати нова доктрина розвитку економіки України, яка б містила науково обґрунтоване бачення шляхів розбудови національної інноваційної системи, спрямованості комплексних реформ в економіці, науці, освіті на формування фінансової, правової, інституційної бази реалізації інноваційної політики на всіх рівнях. В цьому контексті необхідно:

1) впроваджувати всеохоплюючу державну підтримку, яка втілюється у відповідній бюджетній, фіскальній, кредитно-грошовій політиці сприяння ефективному розвитку фундаментальної і прикладної науки, освіти, освоєнню і впровадженню інновацій у всі сфери життєдіяльності суспільства;

2) активізувати процес реформування системи управління економікою за напрямками, заявленими Коаліційною угодою, Президентом, Урядом, що сприятиме активному розвитку підприємницької діяльності, зміцненню фінансової бази суб'єктів господарювання;

3) стимулювати кредитну активність комерційних банків, що в свою чергу вимагає забезпечення захисту кредиторів від недобросовісних позичальників шляхом законодавчих змін, які б спрощували процедури відшкодування збитків банків, захищали права власності, підвищили довіру до судової системи та якість процедури ведення господарських спорів;

4) забезпечити прозорості ведення бізнесу, його детінізацію, у тому числі, через введення нових стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, електронного документообігу і декларування, що дозволить більш достовірно оцінити кредитоспроможність підприємств, виявити ознаки загроз банкрутства тощо;

5) удосконалити грошово-кредитну політику у напрямку стабілізації валютного курсу, зниження облікової ставки і здешевлення вартості кредитних ресурсів на цій основі, реструктуризації боргів і зменшення боргового навантаження на підприємства;

6) стимулювати залучення іноземних інвестицій, оскільки дефіцит фінансових ресурсів підприємств для технічного переозброєння, не дозволить їм виділяти значні кошти в інноваційну сферу. Разом з тим, не реформованість економіки, високий рівень тінізації економіки і корупція знижують привабливість України як об'єкта інвестування. Вирішенню проблеми сприятиме до-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

льова участь у фінансуванні інноваційних проектів з боку іноземних інвесторів і вітчизняних підприємств, у т.ч. за сприяння урядових структур;

7) активізувати інноваційну діяльність малого підприємництва, фінансова база якого підірвана високими ставками плати за землю, нерухомість, комунальних послуг за відсутністю систем сприяння їх розвитку, які використовуються в зарубіжних країнах.

В кінцевому підсумку реалізація цих заходів повинна сприяти зміцненню фінансового потенціалу підприємств, нарощуванню їх власного капіталу, підвищенню рентабельності діяльності, що і стане економічним підґрунтям інноваційної активності.

Література

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722>.
2. Коваленко, Л. О. Інноваційна модель розвитку як пріоритет забезпечення конкурентоспроможності країни у глобалізованому світі / Л. О. Коваленко, К. Ю. Сіренко // Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства: монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. – Чернігів : Чернігів. нац. технолог. ун-т, 2016. – 396 с.
3. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Веб-сайт. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>.
4. Коваленко, Л. О. Передумови формування національної інноваційної системи та стратегія її розвитку / Л. О. Коваленко, О. В. Товстиженко // Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки України: монографія у 2-х частинах Ч. 1. / за заг. ред. д.е.н., професора І. С. Каленюк. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2009. – 591с.
5. Бюлетень НБУ (електронне видання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/files/stat.pdf>.
6. Звіт НБУ про фінансову стабільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104>.

References

1. Strategia innovatsiyного rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky v umovakh globalizatsiynykh vyklykiv [The strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020 in terms of globalization challenges] [Electronic resource]. – Available at : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722> [in Ukrainian].
2. Kovalenko, L. O. , Sirenko K. Y. (2016). Inovatsiyна model rozvytku yak prioritet zabezpechennya konkurentospromozhnosti krainy u globalizovanomu sviti [The innovative model of development as a priority to ensure the country's competitiveness in a globalized world], Kovalenko, L. O. , Sirenko K. Y. Innovatsiyно-investytsiyні zasady stiykogo rozvytku bazovykh galuzey natsionalnogo gospodarstva [Innovation and investment principles of sustainable development of basic sectors of the national economy: Monograph] Ed. V. P. Ilchuk. - Chernihiv, Chernihiv. Nat. Technology. University Press, 2016. – p. 396 [in Ukrainian].
3. The official website of the State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. – Available at : <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Kovalenko, L. O. (2009). Peredumoby formuvannya narsionalnoyi innovatsiynoyi systemy ta strategiya iyi rozvytku [Background formation of the national innovation system and its development strategy] / L. O. Kovalenko, O. V. Tovstyzhenko // Formuvannya innovatsiynoyi modeli rozvytku natsionalnoyi ekonomiky Ukrainy: monografiya u 2-h chastynakh [Formation of innovative model of development of the national economy Ukraine: monograph in 2 parts] Part 1. / Under total. Ed. of Prof. Kaleniuk I.S.– Chernigiv : CHNUEM, 2009. – p. 591 [in Ukrainian].
5. NBU Bulletin (electronic version) [Electronic resource]. – Available at : <https://bank.gov.ua/files/stat.pdf> [in Ukrainian].
6. Report of the National Bank on financial stability [Electronic resource]. - Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4081910>. [in Ukrainian].

Надійшла 15.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Коваленко Л. О. Структурні зміни капіталу підприємств базових галузей економіки та їх вплив на інноваційно-інвестиційну активність / Л. О. Коваленко // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 1. – С. 97-104.